

V ANTIOCHII VZNIKÁ SBOR Z POHAN? (nová verze úlohy)

Převod materiálu

Tomáš Trusina

Pořadí v lekci

15

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) Má někdo z vás nějakou přezdívku? Znáte někoho, kdo má přezdívku? Jak vznikla? Podle čeho vznikají přezdívky?

(Např.: jak se říká fanouškům hudebních skupin,... pořítařových her, "paříši", fotbalových klubů a pod.)

A jak se říká lidem, kteří se v neděli scházejí k bohoslužbám, do nedělní školy? "..." (křesťané). Napadlo vás, že tohle pojmenování je také PŘEZDÍVKA? Jak dostali křesťané tuhle přezdívku, vypráví dnešní příběh z knihy Skutků apoštolských.

b) Pro Teofila:

Teofil si může Lukášovi stěžovat, že se jim ve městě začali posmívat - "Vy jste křesťáci!" A Lukáš mu vysvětlí, jak k této přezdívce došlo, a že vlastně přesně vystihuje, co jsme jako vyznavaři Ukřižovaného a Vzkříšeného zažili.

c) Zaspívejte si s dětmi refrén písně Chvalozpěv (EZD 632): *"Ty jsi hoden žehnání a chvály..."* Zeptejte se jich, jaký dojem z něj mají: Chválíme někoho vznešeného nebo neuznávaného? Silného nebo slabého? Úspěšného nebo neúspěšného? Obdivovaného nebo posmívaného?

Potom pokračujte dál: pro koho tu tento *"Pán pánů a Král králů"* je? - *znaveným sílu dodává, uvězněným snímá pouta z rukou...* Chce být Pán, který je oslavovaný, nebo který je nablízku zotročeným, slabým, žízňavým a hladovým - lidem "dole" a bez naděje?

2. POZNÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

Co plyne ze skladby oddílů Sk 9-13: po povolání Pavla, apoštola pohanů, (Sk 9) a "obrácení" Petra, který svou teologickou výbavou na otevřenost vůči pohanům nestačil (Sk 10-11), následuje vyprávění v "civilnější" stylu o tom, jak v Antiochii začali zvstávat *helénové* - tedy pohanům nespjatým s židovskou tradicí. Následuje legendární velikonoční vysvobození ve Sk 12, potom oddělení Pavla a Barnabáše k misijnímu úkolu ve Sk 13.

Pro lukášovský zpsob vypravování je typické, že stídá zvst o "masivních" událostech píbhu spásy (pí nichž se otevírají "prhledy mezi nebem a zemí" - jako nap. Vánoce, Velikonoce, Letnice, povolání ap. Pavla) s píbhy ladnými naprosto stíživ. V nich se pak realizuje to, co se jednoznaě ukázalo v předchozích zvstn masivních událostech. Od Sk 9 do Sk 12 se píbhy Petra (prvního svdka píbhu Skutk) a Pavla prolétají, aby pak Petr ve Sk 12 definitivně odešel ze scény Skutk. Od 13. kapitoly se ujímají svdectví evangelia antiochenští a Pavel, kteří realizují poslední část osnovy - donést evangelium "na sám konec země" (Sk 1,8).

Pronásledování v Jeruzalém: se týkalo se zvlášť štánovského okruhu kesan. Vedlo k tomu, že se jeho pízivci rozprchli (dosl. *byli rozprášeni* - 11,19 viz také Sk 8,1.4). Když se v píbhu Skutk posouvá zvstování evangelia do dosud neznámého prostedí - z Judska do Samařska a te mezi pohany - je to vždycky "díky" pronásledování. Zaslíbení Vzkříseneho se plní, by asi úplně jinak, než apoštolé očekávali.

Pechod od zvstování židm ke zvstování pohanm (Sk 11,19-20): výrazně se tu vyskytuje dvojice židé - ekové (v novém pekladu "pohané, viz nap. 1K 1, 22n aj.) Zpsob vyprávění zřetelně sdluje, že oslovit zvstí o Kristu píslušníky jiného náboženského, kulturního a civilizačního okruhu nebylo vůbec snadné. Zvstování a vyznání, že *Ježíš je Pán* (v. 20) neznlo mezi pohany tak nábožensky provokativně jako mezi židy (titul Pán - KYRIOS najdeme v eckém pekladu SZ tam, kde je e o Hospodinu). O to víc však mohlo provokovat politicky. Vyznání, že *Ježíš je Pán (Kyrios Iesus)*, znlo ecky mluvícím a myslícím jako polemika se státní loajálním pesvděním, že *císař je pán (Kyrios Kaisar)*. Podezření, že kesané jsou nekalé, protistátní živly, se pak ve Sk objeví několkrát (Sk 16,20; 17,7)

Ruka Pán byla s nimi (11,21): "ruka Pán" je SZní obrat pro Boží vysvobozovatelské akce. Zvstování mezi pohany je tedy svého druhu pokračováním zvstí o Božích skutcích pro Izrael. Stejně tak smíme rozumět zdraznění obrácení: nejde ani tak o emocionálně prožívanou konverzi, jako o změnu orientace ve směru, který nabízí zvstované slovo.

Inspekce z jeruzalémského sboru (11,22n): jeruzalémští se o kvetoucím antiochenském sboru brzo dovědli a poslali tam na "vizitaci" proroka Barnabáše (11,22). Nejspíše se jednalo o kontrolu pravovosti. V antiochenském sboru se začalo zvstovat jiným zpsobem, než byli jeruzalémští zvyklí. Antiochenští, kteří se neobracejí pouze k židm, ale i k pohanm, jsou o "krok napřed", a tudíž podezřelí. "Vyslanec jeruzalémských" - Barnabáš má ovšem pro tuto novou práci porozumění. Vzpomene si na Pavla a dojde si pro něj do Tarsu, kde by Pavel zřejmě jinak zstal.

Uedníci poprvé nazváni "kesany" (11,26): dosl. jsou to "kristovci". Dležitá je informace, že se jedná o jakousi "náboženskou pezdívku", kterou uedníky z antiochenského sboru řastovalo jejich okolí. Ve chvíli, kdy evangelium překračuje hranice svta židovství, jsou vyznavaři identifikováni jako ti, kteří zvstují a věří, že Kristem, Mesiášem je Ježíš. Vzhledem k tomu, že slovník Lukáše ve Sk 11,19nn má podobnost s oddílem 1 K 1,18nn, je snad namístě myslet na Krista ukřizovaného a skandálnost této zvstí pro židy a eky - pohany.

Podle mimobiblických pramenů šlo o hanlivý pídomek. Pak by bylo namístě kesané, kristovci pekládat

jako "krisťáci" (česká přídopna "ák" vyjadřuje despekt - viz např. přídmení "novák" vyjadřující přívodn? nedvěru - ten je tu nový, cizí - "cizák" - tudíž podezřelý) .

V bibli je ovšem jméno vždycky také jakýmsi uloženým programem. Co se v hlavách pohanského okolí zrodilo jako nedvěřivé a hanlivé označení, vyjadřuje nejpřesněji, proč a na? tady tahle "náboženská parta" vlastně je.

Učitelé a proroci (13,1n): v Antiochii není Pavel ještě vědí osobností, ale přisobí zde mezi proroky a učiteli, kteří stáli v řele sboru a je považován za jednoho z nich. Učitelé využívali křesťanskému porozumění Starému zákonu. Novozákonní proroci kázali jasnou řeší evangelium. Díky tčmto prorokům (inspirovaným Duchem) máme zřejmě zachovány a do nové situace "dotvořeny" mnohé Ježíšovy výroky.

Oddělení Duchem jako prorocké pověření (Sk 13,2): upomíná na jedinečná prorocká vystoupení (Iz 61,1n). Prorok vystupuje s nárokem mluvit a jednat překvapivě, posouvat důrazy, překvapivě rozevírat obzory.

Právě v písních proroků - zejména Iz od 40. kap. dále aj - najdeme zřetelné důrazy na to, že dílo mesiášského služebníka Hospodinova Boží má zásadní a konečný význam pro vyvolený lid i všechny pohanské národy okolo (např. Iz 49, 1.6) . Můžete dčtem připomenout přibřhy proroků - a přibřhy Ježíšovy - v nichž dochází k setkáním s jednotlivými lidmi pohanského přvodu (vdova ze Sarepty Sidonské - 1Kr 17, Šunemanka - 2Kr 3, Námán - 2Kr 5, uzdravení setníkova sluhy - Lk 7).

Antiochenské učitele a proroky vedlo vyznání, že Ježíš je ten pravý mesiášský služebník a Pán, k rozhodnutí víry, že nastal řas vydat se se zvřstí evangelia - se slovem záchrany - k pohanům.

Příchod proroků (Sk 11,27-30): je epizoda, která není v předeepsaném řtení. Se staršími dčtmi ji však můžete probrat a ilustrovat na ní funkci proroka: když hlad ohlašují proroci, pak to nezní jako neodvratná ři katastrofická předpověď, ale jako výzva víře - přijde hlad, co s tím uděláme? A víra otevřená prorockým dčrazem odpovídá: Uděláme sbírku. Materiální a finanční solidarita dosvědčuje, že navzdor rozdílným dčrazům mezi "jeruzalémskými" a "antiochenskými" jde o jedno společnství. Z Jeruzaléma přišli "požehnat dílu" zástupci Dvanácti - a do Jeruzaléma posléze dorazí od křesťanů z pohanů materiální výpomoc.

3. FORMULACE TÉMATU

Díky prorokům jsme v Antiochii pochopili: Vyznávat Božího služebníka Ježíše jako "Pána Pán?" znamená obrátit se s evangeliem o něm i k pohanům.

Než začne Pavlova misijní řinnost, je třeba definitivně zodpovědět otázku po oprávněnosti kázat evangelium i pohanům. Můžete s dčtmi klidně procházet jejich znalosti SZ přibřhy, ve kterých Hospodin jedná se svým lidem. Takovou strukturu mají i kázání svčdků ze Skutků. Tyto dčjiny Božího jednání s řlovčkem ovšem ústí do Ježíšova přibřhu, k němuž se Břh přiznává jeho vzkříšením. Proto se tomu, kdo věří v Boží moc stejně jako Ježíš, otevírá Boží milost - té nestojí v cestě ani lidská vina, ani panský přvod.

4. VYKLADAŠKÁ A KATECHETICKÁ ÚSKALÍ

- V této úloze nám půjde o to zachytit vnitřní proces, kterým svůdkové Vzkříšeného Pána museli projít, aby se obrátili se zvětší k pohanům. Tento skrytý předpoklad tzv "první misijní cesty" zůstává skrytý v starozákonním prorockém kontextu oddílu ze Skutků i v samotné skladbě této biblické knihy: Je ovšem potřeba ho tematizovat, aby bylo jasné, z čeho vyrůstá onen zlom.

- připojíte-li podle původní přípravy z r. 2006/2007 i oddíl o zvětstování na Kypru a konfliktu s Elymasem (Sk 13,6-12), nezapomeňte: Barjezus/Elymas není Harry Potterem Nového zákona. Harryho příběh končí totiž jasnou demonstrací, že v kritické situaci člověk může spoléhat na pomoc přátel. Na kouzla není radno spoléhat, což se Barjezovi nevyplatí.

- Pozor na antisemitskou notu, ke které by vyhnání misionářů mohlo svádět. Lukášovi nejde o polemiku proti židům jako proti lidem, kteří zabili Ježíše Krista. Když se Lukáš vyjadřuje kriticky o těch, kdo odmítli apoštolské pozvání k víře v Ježíše, je to pořád ještě "vnitrožidovská polemika" - pro obě strany sporu má zásadní význam poselství Zákona a proroků a obě se vnímají jako dvě cesty víry "našich otců". (Týká se i příštích úloh.)

- oddíl oproti ročníku 2006/7 zkracujeme o epizodu na Kypru a v Antiochii Pisidské (13,6-52). Budete-li pokračovat, můžete mluvit přímě o tom, že na cestě, kam byli vysláni, se dostali do Lystry (Sk 14,8-21).

5. OSNOVY VYPRÁVNÍ

Pro mladší i střední a starší šk. vč můžete využít nabídnuté vyprávění. Mladším ho zkrátte podle následující osnovy. Hodí se k němu motivace 1a).

Jste-li zvyklí pravidelně využívat postavu Teofila, s nímž Lukáš vede rozhovor, mohou otázky zaznívat k němu a odpovědi od něj. V tom případě doporučíme motivaci typu 1b).

a) osnova pro mladší školní věk:

I. Motivace - Podle čeho vznikají přezdívky?

II. Pronásledování přátel Štěpána a Filipa se dostávají do Antiochie

III. V cizím městě a cizím lidem zvětstují o Ježíši.

IV. Sbor roste a učedníci dostali přezdívku

V. Přešel i Barnabáš - a spolu s Pavlem jsou vysláni kázat pohanům i na dalších místech

b) osnova strední a starší školní vřk:

Ve vyprávění jsou citovány písněky o vzkříšení. Zaáte je do bohoslužeb před vyprávěním nebo vyberte takové, které dťti dobře znají. Jako motivace se hodí spíše 1c) s písní Chvalozpřv. Můžete o ní hovořit, potom ji zpívat a pak pokračovat vyprávěním v bodě 2.

1. Motivace: Pro koho tu je "Pán pán a Král král"?
2. Pronásledování zaválo uředníky do Antiochie
3. Antiochenští se rozhodují kázat pohanřm
4. Vznik sboru a reakce okolí
5. Inspekce z Jeruzaléma - Barnabáš
6. Apořtol Pavel na scéně
7. Pavel a Barnabáš jsou vysláni kázat dalřím pohanřm

6. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU ZDEřKA řORMA

k stávající úloze se prac. list nehodí, ale uřijete-li verzi podle řvodní verze z r. 2006/7 ř. 15, můžete ho dobře využít.

7. LITURGICKÝ RÁMEC (vstup, písně)

Vstup: Zpívejte Hospodinu píseř novou - neboř divné vřci uřinil. V známost uvedl Hospodin spaseně své, před ořima národě zjevil spravedlnost svou. Rozpomenul se na milosrdenství své a na pravdu svou k domu izraelskému; všechny konřiny země vidí spaseně Boha našeho. (řalm 98,1nn)

8. VYPRÁVěNÍ A NÁPADY PRO PŘEDřKOLNÍ VřK

9. VYPRÁVěNÍ PRO STřEDNÍ řKOLNÍ VřK

9. VYPRÁVěNÍ PRO STřEDNÍ řKOLNÍ VřK

Pozn.: Znařka "..." znamená, ře tu po otázce můžete dát prostor reakcím vašich posluchařř.

1. Motivace:

Kde se berou p?ezdívky?

nebo

Pro koho tu je "Pán pán? a Král král?"?

2. Pronásledování zaválo u?edníky do Antiochie

V Jeruzalém? začalo po smrti mu?edníka Št?pána pronásledování. P?edevším byli pronásledováni ti brat?i a sestry ze sboru, kte?í se LIŠILI SVÝM JAZYKEM: nemluvili aramejsky jako jeruzalémští domorodci, ale ?ecky.

Když n?kdo utíká p?ed pronásledováním, odchází n?kdy málem s holýma rukama. Ale brat?ím a sestrám, kte?í utíkali pry? z Jeruzaléma a Judska N?CO Z?STALO UR?IT?: Nesli si sebou VÍRU V JEŽÍŠE. Hlavn? ty nejd?ležit?jší p?íb?hy (které to jsou? "...? - o Ježíšov? uk?ižování a vzk?íšení). Nep?estali si zpívat *Bu? Bohu všech na sláva ?est, že uslyšet jsme mohli zv?st o Ježíšov? zmrtvýchvstání*. Víra z téhle velikono?ní písni?ky je držela i v t?žkých ?asech.

S touhle písni?kou se n?kte?í pronásledovaní dostali až do ANTIOCHIE. To bylo velkom?sto, proti kterému vypadal Jeruzalém jak Pr?ice nebo Benešov proti Praze. Ale oni tam neztratili víru ani odvahu. Vždy? je drží písni?ka o Ježíšov? vít?zství: *Hrob životu je dán, když vyšel z n?j náš Pán*. Kolem tohoto vyznání se scházeli a utvo?ili nový sbor.

3. Antiochenští se rozhodují kázat pohan?m

Mezi k?es?any v Antiochii byli i kazatelé a u?itelé, kte?í znali p?íb?hy Mojžíšovy a p?edevším prorocké písni?ky. Ty um?li velice dobře. My zpíváme podle proroka *"neskládejte v mocných nad?ji" - o tom, že "nedolomí nalomenou t?tinu, uv?zn?ným snímá pouta z rukou"* a takových prorockých písni tam poslouchali a u?ili se ještě daleko víc.

A práv? v t?ch prorockých písni?kách zjistili d?ležitou v?c: Vždy? tady se ?íká, že takováhle Boží pomoc p?ichází se spravedlivým Božím služebníkem - a že p?ichází PRO VŠECHNY NÁRODY. I pro ty, kdo o Bohu Izraele nikdy nic neslyšeli! A když tedy zpíváme *P?ed tebou se Pane Kriste, král? králi, dobrovoln? skláníme* - a oslavujeme Božího služebníka Ježíše jako Vzk?íšeného Pána - tak to je tedy pot?eba začít kázat i t?m, kdo v?bec nic nev?dí ani o Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi, ani o Mojžíšovi a Izraeli. S p?íb?hem o Ježíši je pot?eba *"jít po všem sv?t? - a v každý d?m!"*

(P?edtím si na n?co takového skoro nikdo z u?edník? a apoštol? netroufl. Ani Petr - dokud ho k tomu nedostrkal Pán B?h. Troufl si na n?co takového Filip... a tady v Antiochii to začali d?lat úpln? normáln?.)

A p?edstavte si: jejich kázání o tom, který uv?zn?ným snímá pouta s rukou a stojí p?i t?ch kdo jsou bez práva, oslovilo mnoho lidí. A bylo to jak v té velikono?ní písni?ce: vždycky nový u?edník se k církvi p?

idává, když Krista vyznává.

4. Vznik sboru a reakce okolí

Kdyby křesťanů zůstala jen malinká skupinka, asi by je v takovém velkoměstě jako Antiochie přehlédli. Ale že jich přibývalo - začali si jich i v takovém městě všimnout.

A navíc se křesťané od svého okolí v mnohém ODLIŠOVALI:

Víte v který den slavili svá shromáždění? "... - prvního dne po sobotě - v Den vzkříšeného Pána. A navíc ještě pořád dokola vyprávěli o tom, že jejich Mesiáš (ten Vzkříšený Pán) se z lásky rozdal - a dokonce skončil na kříži.

A tohle spoustu lidí provokovalo, pobuřovalo - nebo vedlo k posměchu.

A začali se pošklebovat: Vidíte je, ty co se scházejí k bohoslužbám prvního dne po sobotě? To jsou ty, co mluví pořád dokola o ukřižovaném Mesiáši - Kristu... To jsou ty - KRISÁCI!

A už měli učedníci, bratři a sestry z Antiochie, přezdívkou. Sice byla posměšná, ale na druhou stranu docela přesně vyjadřovala, kdo je nejdůležitější: Kristus - ukřižovaný a vzkříšený.

5. Inspekce z Jeruzaléma - Barnabáš

Tohle všechno se doslechli v Jeruzalémě, kde si někteří věřící Ježíšových učedníků mysleli - my jsme pupek světa, podle nás se všechno musí řídit. A vůbec se jim to nelíbilo. A tak z pravomocného Jeruzaléma poslali na kontrolu do prohnitého velkoměsta Antiochie Barnabáše. Vyšetřili Barnabáši, jestli tamější Ježíšovi učedníci nejsou taky trochu prohnití, když začali vyprávět evangelium pohanům. Barnabáš tam přišel - a nic nedal na to, že ho tam vyslali jako kontrolora. Místo toho, aby byl důležitý jak kontrolor, chodil do shromáždění spolu s pohany, kteří uvěřili, koukal - a poslouchal. A protože měl otevřenou hlavu - a otevřené srdce - viděl a poznal: Tohle není žádná úchylka. Tohle je úplně správně - podle Ježíše i podle proroků.

6. Apoštol Pavel na scéně

A jak už měl otevřenou hlavu, vzpomněl si na Saule (neboli Pavla): On bude přece ten nejlepší učitel a kazatel pro tyhle nové učedníky.

(Vždyť i jemu kdysi náramně vadilo, že Boží dílo je spojováno právě s přibýváním ukřižovaného mesiáše. A Vzkříšený Pán se mu dal poznat právě jako pronásledovaný.)

Saul (neboli Pavel) přece nemusí své dary a vědomosti pohřbívat někde v Tarsu. Tady v Antiochii bude pro něj nejlepší uplatnění. A přivedl Saule (neboli Pavla) do Antiochie.

Saul (neboli Pavel) začal kázat - a vykládat Zákon a Proroky - a ti noví učedníci jen zářili (to byl přelom pro jim jako šitý na míru) - a učedník (neboli "křesťák", jak jim v Antiochii říkali) přibývalo a přibývalo.

7. Pavel a Barnabáš jsou vysláni kázat dalším pohanům

Za jakou dobu udělali ještě jedno důležité rozhodnutí. Ti, kteří kdysi rozhodli - začít kázat pohanům - po jedných bohoslužbách řekli

- Pavle a Barnabáši - vy nebudete kázat a využívat jen tady u nás v Antiochii. Vy se vydáte dál - k dalším lidem - do jiných velkých měst - do jiných krajů. Nebude to výlet (jako o prázdninách) - bude to možná hodně těžká práce. Ale my věříme, že je to potřeba.

A modlili se za ně - a prosili - Vzkříšeného Pána - Probuť svým dechem kosti suché, zavři - a přiveď i jiné zotročené v tvou říši svobody.

A potom Pavla s Barnabášem vyslali na cestu.

Na té kazatelské cestě to dopadalo podobně jako v Antiochii: mnoho pohanů Pavlovo a Barnabášovo kázání oslovilo. A když si jich ostatní všimli, začali jim také říkat podobně jako v Antiochii: křesťáci, křesťané. A tak vlastně díky antiochenským křesťákům se evangelium o Kristu dostalo až k nám..

Vzkříšenému Pánu buď čest a sláva, že si svoje svobody povolával a povolává stále dál, naplň země, národy, národnosti i řasy. AMEN.

10. NÁMĚTY K ROZHOVORU

- co všechno vede k tomu, že se lidé určitého jazyka, národnosti, rasy dívají na druhé s podezřením, odmítavě?

- v kterých prorockých příbězích se s Boží vysvobozující mocí setkávají i příslušníci neizraelských národů? (viz klíčové pojmy)

- jak často se stane, že k vám do třídy přibude někdo nový? Umíte ho vzít mezi sebe, nebo mu dáváte najevo, že je mezi vás nepatří?

- znáte všechny lidi, kteří přicházejí na bohoslužby? Všimli byste si, kdyby přišel někdo nový? Uměli byste ho poznat? Přivítat? Co byste mu řekli?

- už jste přemýšleli, koho pozvat do nedělní školy nebo do náboženství? Myslíte, že je to i vaše starost - nebo je to jen záležitost faráře, učitele NŠ?

11. A JEŠŤ SE OHLÉDNĚTE...

Připadá vám, že si vypravěč dnešního příběhu moc vymýšlí, že postupuje málo podle textu? Projďte si znovu vysvětlení i písničky - a možná zjistíte, že si zas tolik nevymýšlí.

Odkaz na pracovní list

[15 Pavel vyslán do Antiochie](#)

Odkaz na píse?

[Neskládejte v mocných naději](#)

[Bu? Bohu všechna chvála, ?est a požehnání](#)

[Zpívejte Pánu nové písn?](#)

[Ve jme?no Krista doufa?me](#)

[Jd?te po všem sv?t? \(BTS86\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu - Skutky](#)

Téma

[Misie](#)

Biblický odkaz (kat)

[Skutky 11,19–26](#)

[Skutky 13,1–6](#)